

Suvremena školska knjižnica

Calderara Cvjetović, Serena

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:870543>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Serena Calderara Cvjetović

**Suvremena školska knjižnica
(DIPLOMSKI RAD)**

Rijeka, 2016.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Serena Calderara Cvjetović
20131

Suvremena školska knjižnica
DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost – smjer knjižničarstvo
Mentor: Doc. dr. sc. Dinka Kovačević

Sadržaj

Sažetak	2
1. Uvod.....	3
2. Školska knjižnica u osnovnoj školi.....	5
2.1. Standard za školske knjižnice.....	10
3. Marketing školske knjižnice.....	18
4. Web 2.0 u knjižničnom poslovanju.....	22
4.1. Knjižnica 2.0.....	24
4.2. Uloga viralnog marketinga.....	26
5. Društvena mreža Facebook.....	28
5.1 Osobine Facebooka.....	30
5.2 Promocija školske knjižnice na Facebooku.....	32
6. Osnovnoškolske knjižnice na Facebooku.....	37
6.1. Primjer dobre prakse.....	42
7. Zaključak.....	45
Literatura.....	48

Sažetak

Nove tehnologije donijele su nove mogućnosti i trendove. Slijedom navedenoga, tema ovoga rada je istraživanje vidljivosti školskih knjižnica na mrežnim stranicama i društvenoj mreži Facebook. U kontekstu povratnih informacija o postojanju školskih knjižnica na mrežnim stranicama i društvenoj mreži Facebook, provedeno je inicijalno istraživanje u koje se uključilo 18 škola s područja Grada Rijeke i jedna škola iz Opatije. Kao primjer dobre prakse predstavljena je školska knjižnica Osnovne škole *Rikarda Katalinića Jeretova* iz Opatije te na koji način pristupa korištenju mrežnih stranica i Facebook grupi.

Promocija školske knjižnice na Facebooku i mrežnim stranicama omogućuje korisnicima bolji i brži uvid u djelatnosti, promotivne aktivnosti i najnovije informacije o izvorima informacija i znanja u tiskanom i elektroničkom obliku. Sve informacije mogu se dodatno popratiti fotografijama i video materijalima, što posljedično znači i veću zainteresiranost korisnika. Knjižnice se moraju prilagoditi svojim korisnicima, posebice školske knjižnice, jer njihovi korisnici pripadaju Google generaciji i u tom kontekstu, informacije im moraju biti dostupne u bilo kojem trenutku, bez obzira gdje se oni nalaze.

Ključne riječi: školska knjižnica, korisnici, školski knjižničar, knjižnična građa, Facebook

1. Uvod

Web 2.0 tehnologija važna je za društvenu i profesionalnu svakodnevicu jer uzrokuje promjene u filozofiji društva općenito. Internet više nije samo alat, danas su svi s njime u interakciji, što znači da je život bez njega postao nezamisliv. U Hrvatskoj su trenutno najpoznatije društvene mreže Facebook i Instagram. Uz navedeno, treba spomenuti blogove, vijesti i druge oblike informiranja korisnika. Zajednička tema svake od tih stranica je ljudska interakcija. Mogućnost interakcije i dostupnost mrežnih stranica omogućili su korisnicima da postanu aktivni korisnici/sudionici u stvaranju novoga sadržaja. Mrežne stranice su zanimljive jer korisnici mogu dijeliti sadržaje, iznositi svoja mišljenja, razmjenjivati znanje, međusobno komunicirati i povezivati se. Knjižnice su od samih početaka počele koristiti tehnologiju web 2.0 pa se sve češće spominje i termin Knjižnica 2.0.

Cilj ovoga rada je istražiti prisutnost školskih knjižnica u gradu Rijeci i Opatiji na mrežnim stranicama i društvenoj mreži Facebook. Prije prezentiranja inicijalnog istraživanja, u radu će se pojasniti zašto je važna školska knjižnica te koja je njena uloga u obrazovnom sustavu. Školska knjižnica je centar znanja i dostupnosti informacija u svakoj školi. To je mjesto u kojemu učenici mogu otkrivati nove informacije, opustiti se, čitati, učiti, istraživati... i kvalitetno provoditi svoje slobodno vrijeme. Školski knjižničar, kao informacijski stručnjak, mora biti pristupačan i dostupan svim korisnicima, a kao suradnik/voditelj u svijet informacija omogućiti svakom učeniku pojedinačno uspješno svladavanje svih koraka na putu do potrebnih informacija.

U profesionalnom smislu, školski knjižničar mora biti spreman na promjene koje se događaju slijedom razvoja informacijsko-komunikacijske tehnologije te prihvati sve aktualne alate, mogućnosti koje oni pružaju i prilagoditi ih potrebama malih i velikih korisnika knjižnice. Veliku ulogu u

promicanju djelatnosti školske knjižnice, ima i marketing. Iz tih će se razloga u ovome radu predstaviti marketing školske knjižnice jer bez kvalitetno osmišljenog predstavljanja javnosti, školska knjižnica postaje *zatvorena kutija* koju može otvoriti uski krug korisnika (učenici, učitelji, stručni suradnici, ravnatelji i zainteresirani roditelji škole). Interakcija s korisnicima iz školskog okruženja u širem smislu od posebne je važnosti, a u tome svakako može pomoći vidljivost školske knjižnice na mrežnim stranicama i društvenoj mreži Facebook. Iz navedenih razloga društvena mreža Facebook bit će središnji dio rada.

U 9. poglavlju predstaviti će se rezultati inicijalnog istraživanja 18 osnovnih škola koje su nasumično odabrane, a nalaze se na popisu službenih stranica Grada Rijeke¹ te jedna iz Opatije². Prema tom popisu, uz pomoć tražilice, provest će se i analizirati rezultati istraživanja na društvenoj stranici Facebook te službenim mrežnim stranicama škole. Kao primjer dobre prakse predstavlja se Osnovna škola *Rikard Katalinić Jeretov* iz Opatije.

¹ Popis osnovnih škola na službenim stranicama grada Rijeke, URL: <http://www.rijeka.hr/OsnovneSkole> (1.8.2016.)

² Osnovna škola Rikard Katalinić Jeretov, URL: <http://os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr/> (19.9.2016.)

2. Školska knjižnica u osnovnoj školi

Školske knjižnice informacijska su središta suvremenih škola i nezaobilazan su dio cjelokupnog obrazovnog sustava u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj. Opskrbljene su knjižnom građom koja je namijenjena upravo korisnicima koji polaze školu, a primjerena je njihovoj dobi. Naravno, u školskim knjižnicama se može i treba pronaći i stručna literatura koju koriste učitelji/nastavnici te škole. Učenici se u školskoj knjižnici poučavaju kako samostalno istraživati i učiti, od pronalaženja tiskane građe koja im je potrebna do pronalaženja i korištenja informacija u e-obliku. Ovaj proces provodi se od prvog razreda osnovne škole kroz Program knjižnično-informacijskog obrazovanja, a školski knjižničar timski i suradnički realizira planirane sadržaje prema dobi učenika u kontekstu cjeloživotnog učenja.

Središte planiranja, programiranja i ostvarivanja rada školske knjižnice postaje učenik. Cilj je osposobiti učenike za cjeloživotno korištenje ideja i informacija, pomoći im da postignu uspjeh u njihovim istraživačkim i stvaralačkim koracima, osposobiti ih za proces učenja.³

U skladu s navedenim jasno je da školske knjižnice i školski knjižničari imaju jednu od vodećih uloga u obrazovanju učenika jer imaju veliku odgovornost u pružanju kvalitetnih i provjerenih izvora informacija i znanja, s posebnim naglaskom na ciljane informaciju prema sadržajima pojedinih nastavnih predmeta.

Školska knjižnica pruža obavijesti i spoznaje bitne za uspješno uključivanje u suvremeno društvo koje se temelji na znanju i informacijama. Školska knjižnica omogućuje učenicima stjecanje vještina za doživotno učenje,

³ Lasić-Lazić, J. Školska knjižnica i mogućnosti razvoja samostalnog istraživačkog rada učenika.// Proljetna škola školskih knjižničara. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa, 1993., str 33.

*razvija njihovu maštu i pomaže im da postanu odgovorni građani.*⁴

Upravo je školska knjižnica prostor gdje se učenicima daje uvid u svijet čitanja, svijet knjige i informacija, a učenik otkriva raznolikost sadržaja služeći se raznom literaturom. Školska knjižnica treba imati najvažniju ulogu jer poučava i upućuje na samostalni rad. Ima i nezaobilaznu ulogu u promicanju prava djeteta, kao temeljnog prava svakog čovjeka. Važno je da se kod učenika probudi znatiželja za usvajanjem novih znanja jer je to jedini kvalitetan način da učenik dosegne željeni stupanj obrazovanja. Tvorac decimalne klasifikacije - UDK sustava i otac modernog knjižničarstva Melvil Dewey, je 1876. godine definirao školsku knjižnicu na sljedeći način:

Prošlo je vrijeme kad je knjižnica bila gotovo kao muzej, a knjižničar neka vrst miša među pljesnivim knjigama i kad su posjetioci sa strahopoštovanjem promatrali rukopise i stare knjige. Došlo je vrijeme kad je knjižnica škola, knjižničar odgojitelj, a posjetilac, čitalac među svojim knjigama upravo onako prirodno kao što je radnik među svojim alatkama.

Školska knjižnica sastavni je dio odgojno-obrazovnoga procesa i to je jedna od njenih temeljnih zadaća. Mnogim je učenicima mjesto gdje se prvi put susreću s knjigom i upravo je ona presudna da kod djeteta razvije ljubav prema pisanoj riječi i informacijama jer je to iznimno važno za njihov daljnji razvoj. Osim kvalitetno opremljene i suvremene školske knjižnice važan je i školski knjižničar-stručni suradnik i član stručnog tima škole. Za razliku od ostalih knjižnica, školski knjižničar, osim stručnog knjižničnog obrazovanja, mora posjedovati i pedagoške kompetencije koje su potrebne za rad s djecom.

U posljednjih petnaestak godina školska knjižnica ima veliku ulogu i u poučavanju, i osposobljavanju učenika na području informacijske pismenosti. Upravo je ona postala središte u kojem se učenje temelji na istraživanju, rješavanju, pretraživanju, odabiru i uporabi informacija koje su dostupne u

⁴ UNESCO-ov Manifest za školske knjižnice. 2000. URL:
<http://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-hr.htm> (15.6.2016.)

svim medijima.

Informacijski pismen učenik uspješno i učinkovito :

- *pristupa informacijama*
- *vrednuje informacije kritički i kompetentno*
- *točno i kreativno koristi informacije*⁵

Obrazovni program u osnovnim školama je preopterećen te učitelji uglavnom učenicima pripremaju sve potrebne radne materijale. Treba spomenuti i nakladnike koji su u kontinuiranoj tržišnoj utrci i iz tih razloga objavljuju radne materijale s unaprijed djelomično pripremljenim odgovorima (zaokruži, dopuni...). Cjelovito strukturirana rečenica se rijetko pojavljuje što onemogućuje kreativno sudjelovanje učenika u svakodnevnoj nastavi.

U kontekstu navedenoga, školska knjižnica je jedino mjesto gdje učenici mogu samostalno istraživati informacije, koristiti ih te vrednovati osobna iskustva/postignuća kroz individualne zadatke iz pojedinih nastavnih predmeta. Uz navedeno, iznimno je važno poučiti učenike etičkom ponašanju u uporabi informacija u kontekstu poštivanja autorskih prava. Podaci koji se nalaze u tiskanoj građi su provjereni i točni, za razliku od informacija u elektroničkom obliku koje su objavljene na internetu. Upravo zbog toga, školski knjižničar kroz program knjižnično-informacijskog obrazovanja učenika od 1. do osmog razreda osnovne škole, ima veliku i odgovornu ulogu u usvajanju čitalačkih i informacijskih kompetencija učenika. U tom procesu u osnovnoškolskoj knjižnici školski knjižničar mora biti predan svom poslu, ali i radu s učenicima tijekom osmogodišnjeg obrazovanja. U godišnjem planu i programu rada osnovnih škola, plan i program rada školske knjižnice sastavni je dio godišnjeg plana i programa rada škole koji je strukturiran kroz sljedeće djelatnosti:

1. Odgojno-obrazovna djelatnost (neposredni odgojno-obrazovni rad s

⁵ Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara./Jasmina Lovrinčević (et...al.). Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005., str. 50.

učenima i suradnja s nastavnicima, stručnim suradnicima i ravnateljem)

2. *Stručna i knjižnična djelatnost*

3. *Kulturna i javna djelatnost*⁶

Školski knjižničar izrađuje plan i program rada školske knjižnice, držeći se osnovnih djelatnosti, s time da veći dio plana otpada na odgojno-obrazovnu djelatnost (danas to čini 70% ukupne satnice) koja je osnovna djelatnost školske knjižnice. Nastavni plan i program za osnovne škole (2006.) u svojoj strukturi, veliki dio posvećuje školskoj knjižnici te propisuje sljedeće ciljeve odgojno-obrazovnih djelatnosti u školskoj knjižnici:

- *privikavati učenike na knjižnični prostor i ozračje,*
- *utjecati na pozitivna mišljenja i stavove o knjizi, knjižnici i njezinoj sveukupnoj građi, te razvijati naviku korištenja knjižnice i mogućnosti korištenja,*
- *razvijati čitateljske i druge sposobnosti i vještine učenika (komunikacijske, informacijske, istraživačke...),*
- *osposobiti učenike za korištenje izvora znanja i informacija u školskoj knjižnici,*
- *odgajati i obrazovati aktivnoga čitatelja, motivirati učenike za izvanškolsko čitanje,*
- *upoznati učenike sa svim izvorima informacija i naučiti ih koristiti usluge školske i drugih knjižnica, posebice uporabu leksikona, enciklopedija, rječnika i sl. za istraživačke i projektne zadaće,*
- *uputiti učenike na knjige kao stalni izvor raznovrsnih znanja (informativnih, umjetničkih, tehničkih, zabavnih), prikazanih*

⁶ Nastavni plan i program za osnovne škole. 2006. URL:

http://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelji/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf (15.6.2016)

vizualnim, auditivnim i audiovizualnim sredstvima (tekst, slika, crtež, mapa, tonski i videozapis),

- *raditi s darovitim učenicima u dopunskoj i dodatnoj nastavi, u slobodnim aktivnostima, te na satovima razredne zajednice,*
- *upoznati učenike s primarnim i sekundarnim izvorima informacija za potrebe cjeloživotnoga učenja,*
- *pratiti i ispitivati zanimanje učenika za knjigu,*
- *poučiti učenike o razlikovanju pojmova citat, citiranje, referenca, bilješka i sažetak za potrebe problemsko-istraživačkoga i projektnog rada,*
- *poučiti učenike o prepoznavanju bibliografskih podataka o knjižnoj građi.⁷*

Za srednju školu ne postoji detaljan opis u Godišnjem planu i programu vezan za školsku knjižnicu pa se shodno tome mogu izdvojiti najvažnije smjernice za osnovnu školu. U Godišnjem planu i programu propisan je i neposredni odgojno-obrazovni rad s učenicima u školskoj knjižnici koji je strukturiran po razredima i sadržajima, ali i prema zadaćama odgojno-obrazovnoga rada.

Većina sadržaja ostvaruje se kroz nastavu, u knjižnici, učionici ili nekom drugom prikladnom mjestu u školi. U realizaciji spomenutih sadržaja učenici se aktivno uključuju i na taj način neposredno uče i pripremaju se za cjeloživotno obrazovanje.

U svim aktivnostima potrebna je kreativna suradnja, timski rad učitelja i svih stručnih suradnika, među kojima je i školski knjižničar, te korelacijski pristup planiranju i programiranju rada, jer se samo međupredmetnim suodnosom, usporedbom sadržaja, pokazivanjem sličnosti i razlike unutar

⁷

Isto.

*određenoga područja znanja može usvojiti kvalitetno i primjenjivo znanje.*⁸

2.1. Neposredna odgojno-obrazovna djelatnost

Prijedlog Standarda za školske knjižnice iz 2013. godine⁹ govori o djelatnostima i zadaćama školske knjižnice. U tom smislu analizira se odgojno – obrazovna razina djelatnosti školske knjižnice i školskog knjižničara i svi njeni aspekti, kao i stručni poslovi, kulturna i javna djelatnost. Knjižnična građa mora biti usklađena s potrebama učenika i nastavnika u kontekstu nastavnog plana i programa i izvannastavnih aktivnosti. Sastavni dio prijedloga Standarda čine prostorni uvjeti za suvremeno poslovanje knjižnice i oprema koja treba biti u njoj, uz odgovarajuće radno vrijeme koje se mora organizirati prema radnom vremenu škole.

U Prijedlogu novoga inoviranog Standarda za školske knjižnice (2013.) navode se odredbe vezane uz njen posredan i neposredan rad u područjima odgojno-obrazovne, stručne i kulturne djelatnosti. Slijedom navedenog, područje djelatnosti i zadaća školske knjižnice u Članku 3. obuhvaća:

- promicanje i unapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada
- stvaranje intelektualnih, materijalnih i drugih uvjeta za učenje
- poticanje čitanja
- provođenje programa knjižnično-informacijske pismenosti
- prikupljanje, obrada, omogućavanje korištenja i pristupa svim izvorima informacija i znanja na tradicionalnim i novim medijima
- pomoć učenicima u učenju, poticanje istraživačkog i stvaralačkog duha te

⁸ Nastavni plan i program za osnovne škole. 2006. URL:
http://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf (15.6.2016)

⁹ Prijedlog Standarda za školske knjižnice (2013.). URL:
http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf

kritičkog mišljenja

- pomoć učenicima s posebnim potrebama: rad s učenicima s teškoćama u čitanju i pisanju, slijepima i slabovidnima, rad s darovitim učenicima te rad s učenicima pripadnicima nacionalnih manjina, u suradnji s pojedinim stručnim službama, ostalim stručnim suradnicima, učiteljima, nastavnicima i odgajateljima
- poticanje odgoja za demokraciju
- razvijanje svijesti o vrijednostima zavičajne i nacionalne kulture, posebno jezika, umjetnosti i znanosti

U Članku 5. istaknuta je *Neposredna odgojno-obrazovna djelatnost školske knjižnice kroz: rad s učenicima, suradnju s učiteljima, nastavnicima i stručnim suradnicima te pripremanje, planiranje i programiranje odgojno-obrazovnog rada.*¹⁰

Propisano je što to točno znači i na koji način se određuje suradnja s učenicima, učiteljima, nastavnicima, stručnim suradnicima, odgajateljima, ravnateljem i roditeljima.

U području odgojno-obrazovne djelatnosti u Članku 5. navedene su sljedeće odgojno-obrazovne djelatnosti školske knjižnice: rad s učenicima, učiteljima, nastavnicima, stručnim suradnicima, odgajateljima, ravnateljem i roditeljima te planiranje i programiranje odgojno-obrazovnog rada.

U Članku 6. detaljno se navode aktivnosti u radu s učenicima:

- organizirano i sustavno upućivanje i poučavanje učenika o radu i korištenju školske knjižnice
- razvijanje čitalačkih sposobnosti učenika, te stvaranje i njegovanje čitateljskih navika

¹⁰

Isto.

- upućivanje u način i metode rada na istraživačkim zadacima uz upotrebu izvora informacija na različitim medijima, poučavanje za samostalno učenje
- poučavanje učenika informacijskoj pismenosti
- organizacija nastavnih sati u knjižnici i izvan nje u svrhu realizacije programa knjižničnog odgoja i obrazovanja
- organizacija i sudjelovanje u provedbi školskih projekata i programa
- razvijanje kompetencije *učenje učenja*.

Sažetak navedenih smjernica u upućivanju i poučavanju učenika govori o razvijanju ljubavi prema čitanju i usvajanju kompetencija i vještina čitalačke i informacijske pismenosti, istraživačkih metoda u području korištenja različitih informacija na svim dostupnim medijima i samostalnosti u učenju.

U svrhu ostvarivanja programa knjižničnog odgoja i obrazovanja, rad s učenicima obuhvaća i organizaciju nastavnih sati u knjižnici ili izvan nje, sudjelovanje i organizacija u raznim školskim projektima i programima.

Što sve obuhvaća suradnja s učiteljima, nastavnicima i stručnim suradnicima u školskoj knjižnici opisano je u Članku 7.:

- timski rad na pripremi i provedbi nastavnih sati i radionica
- timski rad na pripremi i provedbi školskih projekata
- mentorski rad s pripravnicima
- sudjelovanje u radu Tima za kvalitetu i izradi razvojnog plana škole kad je u taj plan uključena djelatnost školske knjižnice
- suradnju sa stručnim vijećima unutar škole
- suradnju s roditeljima u svrhu unaprjeđenja rada školske knjižnice

Školski knjižničar ostvarujući kvalitetnu suradnju s navedenim subjektima promovira temeljne zadatke školske knjižnice, od nabave knjižne i neknjižne građe, organizacije raznih radionica, održavanja nastavnih sati i priprema izvora

za sve odgojno-obrazovne aktivnosti. Nastavno na navedeno Članak 8. govori o pripremanju, planiranju i programiranju odgojno-obrazovnog rada kroz:

- izradu godišnjeg plana i programa rada školske knjižnice i pisanje godišnjeg izvješća o radu
- rad na usklađenju s godišnjim planom rada škole i uključivanje školske knjižnice u školski kurikulum
- pripremanje za provođenje odgojno-obrazovne djelatnosti, izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti
- mjesečno, tjedno i dnevno planiranje i programiranje.

U Članku 9. navode se ključne smjernice za stručnu knjižničnu djelatnost:

- utvrđivanje potreba korisnika i izrada deziderate
- nabavu knjižne i neknjižne građe
- osiguranje dostupnosti i korištenja knjižnične građe i izvora informacija
- izgradnju, stručnu i tehničku obradu fonda te zaštitu knjižnične građe
- izradu potrebnih informacijskih pomagala (bilteni, prinova, bibliografije, letci..)
- kvantitativno i kvalitativno vrednovanje rada školske knjižnice
- informiranje o radu i aktivnostima školske knjižnice

Kulturna i javna djelatnost školske knjižnice predstavlja se u Članku 10. kroz:

- organizaciju, pripremu i provedbu kulturnih sadržaja (književne i filmske tribine,
- natjecanja u znanju, književni susreti, predstavljanje knjiga, likovne i druge tematske izložbe, filmske i video projekcije, kazališne predstave, glazbene i plesne izvedbe i dr.)

- suradnju s kulturnim i drugim ustanovama koje organiziraju rad s djecom i mladeži u slobodno vrijeme (narodne i druge knjižnice, arhivi, muzeji, kazališta i dr.).
- poticanje integracije kulturnih i javnih djelatnosti s nastavom različitih odgojno-obrazovnih područja
- promicanje kulturno-povijesnih vrednota i osobitosti kako vlastite, tako i ostalih nacionalnosti
- promicanje općeljudskih vrijednosti i usklađivanje društveno-humanističkih vrednota s ciljevima odgojno-obrazovnog programa
- suradnju sa strukovnim udrugama i srodnim institucijama
- javno zagovaranje i promidžba djelatnosti školske knjižnice

Iz važnih područja djelovanja školske knjižnice i školskog knjižničara, navedenih u prijedlogu novog Standarda za školske knjižnice vidljivo je koliko je ona važna i potrebna svakom učeniku. Iz tih razloga potrebno je pomno planirati sve odgojno-obrazovne sadržaje koji će se u jednoj školskoj godini realizirati u prostoru školske knjižnice i drugim prostorima u školi.

Prijedlog Standarda iz 2013. godine u odnosu na još uvijek važeći Standard iz 2000. godine donosi promjene u skladu s razvojem komunikacijsko-informacijske tehnologije i novih pristupa odgoju i obrazovanju učenika.

U sklopu tih promjena važno je spomenuti i Članak 4. prema kojem *školska knjižnica može aktivno sudjelovati u poticanju suradnje obrazovnih institucija širom Europe, mobilnosti sudionika obrazovnog procesa, razvijanju tolerancije i multikulturalnosti, te istovremenom pripremanju korisnika za uspješno sudjelovanje na europskom tržištu rada.*¹¹

¹¹ Prijedlog Standarda za školske knjižnice. 2013. URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (11.9.2016)

Komparativnom analizom sadržaja izmjena novog prijedloga Standarda (2013.) u odnosu na postojeći Standard (2000.), mogu se zaključno navesti:

- *formalne terminološke izmjene*
- *osuvremenjivanje pojedinih definicija u skladu s najnovijom hrvatskom i svjetskom literaturom o školskim knjižnicama*
- *zakonsko usklađivanje (oslanjanje na odredbe Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, državno-pedagoške standarde i dr.)*
- *obuhvaćanje učeničkih domova i umjetničkih škola Standardom knjižnica*
- *uzimanje u obzir dostignutoga razvoja i otvorenosti za moguće nove promjene u računalnoj i komunikacijskoj tehnologiji*
- *uvrštavanje internetskih izvora i građe na novim medijima*
- *naglašavanje potpore učenicima s posebnim potrebama (uvrštavanje građe jednostavne za čitanje i sl.)*
- *isticanje novih zadaća školskih knjižnica u području razvijanja informacijske pismenosti, njegovanja zavičajnosti, poticanja multikulturalnosti, poticanja kreativnosti učenika i dr.*
- *naglašavanje suradnje knjižničara sa svim odgojno-obrazovnim djelatnicima kao i roditeljima, u svrhu unaprjeđenja djelatnosti školske knjižnice*
- *naglašavanje obveze stručnog usavršavanja knjižničara*
- *naglašavanje uloge knjižničara u radu tima za kvalitetu i drugih tijela na razini škole*
- *podrobnija razrađenost prostornih uvjeta, uređenja i opremanja knjižnice i dr.*¹²

Školska knjižnica ima šire značenje od samog pojma knjižnica, što potvrđuje i citat koji slijedi.

Ako ti se ne čita, ne moraš zbog toga odustati od dolaska u knjižnicu.

12

Isto.

*Ondje možeš saznati zanimljivosti iz škole (tko je najbolji matematičar, ide li tvoja simpatija na natjecanje iz biologije...) te vidjeti izložbu knjiga, časopisa, stripova, likovnih radova...).*¹³

Planirane aktivnosti tijekom školske godine potvrđuju da je školska knjižnica središte svake škole. U prostoru školske knjižnice često se organiziraju dječje predstave, susreti s piscima, izložbe, obilježavaju se razne obljetnice i dani poput Dana zagrljaja, kvizovi i slično.

Međupredmetno povezivanje sličnih, zajedničkih nastavnih sadržaja ostvaruje se kontinuiranim radom školskog knjižničara i predmetnog učitelja čime se učenicima na zanimljiviji način može predstaviti novo gradivo. Najčešće se još uvijek surađuje s profesorima hrvatskog jezika. U knjižnici se često odvijaju projekcije lektirnih i drugih primjerenih djela, predstavlja se lektira na drugačiji način ili se organizira nastavni sat u knjižnici. Suraduje se i s učiteljem likovne kulture, ali i s učiteljima iz produženog boravka koji su zaduženi, između ostalog, i za likovni izričaj, primjerice pri obilježavanju važnih datuma. Učenike se potiče na čitanje na različite način, poput postavljanja izložbe novih naslova ili najdražih knjiga.

Mjesec listopad u svim krajevima svijeta obilježava se kao Međunarodni mjesec školskih knjižnica (ISLM). Početak ove manifestacije povezuje se s prvim međunarodnim danom školskih knjižnica, organiziranog četvrtog ponedjeljka mjeseca listopada 1999. godine. Osam godina kasnije, točnije 2007. godine obilježen je prvi Međunarodni mjesec školskih knjižnica. U ovom, danas već tradicionalnom projektu, od prvih dana aktivno su se

¹³ Demut, A. Putokazi školske knjižnice. Zagreb: Školska knjiga, 2003., str 10.

uključili i hrvatski školski knjižničari. U listopadu ove, 2016. godine, prema prijedlogu Međunarodne udruge školskih knjižničara (IASL) organizira se projekt razmjene straničnika između školskih knjižničara i njihovih korisnika iz cijelog svijeta pod nazivom *Nauči odgonetnuti svoj svijet* (Learn how to decode this your world). Ovo je i izvrsna prilika da hrvatski školski knjižničari predstave bogatstvo aktivnosti i sadržaje koje njihove knjižnice pružaju korisnicima.

Svake godine u Mjesecu hrvatske knjige (15. listopad - 15. studeni) provodi se anketa među učenicima o broju pročitanih knjiga. Detaljnom izradom godišnjeg plana i programa, školski knjižničar svake godine pokušava iznova unijeti nešto novo i zanimljivo pridržavajući se svega navedenoga u ovome radu. Učenike se postupno upoznaje s knjižnicom i njenom građom. Primjerice, u drugome razredu osnovne škole učenici se upoznaju s osnovnim obilježjima časopisa, u trećem razredu s knjigom i njenim dijelovima, a u sedmom razredu s cjelokupnom referentnom zbirkom.

Školska knjižnica važan je dio odgoja i obrazovanja svakoga učenika. Učenici vole dolaziti u knjižnicu jer vole taj mir, vole sami pretraživati knjige i vole samostalno dolaziti do informacija. Iako u knjižnicama postoje računala, ipak postoje i učenici koji će prije uzeti časopis ili neki novi naslov. Ipak je školska knjižnica mjesto gdje se većina učenika prvi put uvodi u svijet knjige. Školski knjižničar im mora biti poput prijatelja te ih uvesti u svijet znanja koje im knjižnična građa pruža. Kroz različite aktivnosti treba ih motivirati da se zaljube u čitanje. Školska knjižnica jedini je prostor u knjižnici u kojem se učenici mogu opustiti i uživati, ali istodobno je i prostor koji koriste za učenje.

3. Marketing školske knjižnice

Postoje razne definicije marketinga, a za potrebe ovog rada navodi se nekoliko njih. Vladimir Anić u Rječniku hrvatskoga jezika (2007.) definira pojam marketinga kao *ukupnost radnji i organizacije na promidžbi i osvajanju tržišta i javnog mnijenja*¹⁴. U Rječniku stranih riječi (Anić-Goldstein, 2007.) *marketing je ukupnost radnji i organizacije rada na propagandi, reklami i posvajanju tržišta ili javnog mišljenja*¹⁵. U Hrvatskom enciklopedijskom rječniku (Anić...(et...al), 2007.) marketing se *definira kao ukupnost radnji i organizacije rada na propagandi, reklami i osvajanju tržišta ili javnog mišljenja; proces kojim su usuglašeni i zajednički osmišljeni svi elementi prodaje nekog proizvoda.*¹⁶

Marketing obuhvaća rad na reklamiranju, istraživanju potreba korisnika i promociji. Ono što je važno u marketingu je dobar marketinški plan i strategija. Na temelju navedenog jasno je zašto postoji veliki broj definicija marketinga.

*Jedna od onih koja dobro objašnjava suodnos marketinga i menadžmenta je ona Robina Farliea (1996.) koja kaže da je marketing funkcija menadžmenta koja organizira i usmjerava sve poslovne aktivnosti oko procjene potrebe potrošača i pretvara ih u djelotvornu potražnju za određenim proizvodom ili uslugom.*¹⁷

¹⁴ Anić, V. Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber, 2007., str. 241.

¹⁵ Anić, V. ; Goldstein, I. Rječnik stranih riječi. Zagreb: Novi Liber, 2007., str. 367.

¹⁶ Hrvatski enciklopedijski rječnik./ Vladimir Anić...(et...al) Zagreb: Novi Liber, 2007., str., 93.

¹⁷ Kovačević D.; Lasić-Lazić J.; Lovrinčević J..Školska knjižnica – Korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti: Altagama, 2004., str. 134.

Iz svega navedenog može se zaključiti da je marketing važna funkcija te da pomaže u procjeni proizvoda i potrošača. Definiciju marketinga moramo sagledati s različitih gledišta jer ona se prilagođava profitnim i neprofitnim organizacijama. Školska knjižnica i općenito knjižnice su neprofitne organizacije te bi *trebalo marketing shvaćati i usmjeravati razvijanju kreativne strategije za rješavanje problema koji ih kočje u napretku, a bez kojega im je pak nemoguće preživljavanje. (Župan, 2011.).*¹⁸

Školske knjižnice se moraju učenicima približiti, a to i čine koristeći se alatima koji su njima bliski poput društvenih mreža i Internet stranicama. Marketing školske knjižnice mora biti kreativan i na taj način privući učenike i djelatnike. Važno je da marketinški koncipiran program školske knjižnice prihvate svi djelatnici jer oni su ti koji motiviraju učenike i koji ih nadahnjuju. Školska knjižnica koristi sve resurse kako bi uspjela doprijeti do svakoga korisnika. Kako bi se to postiglo i kako bi se zaista doprlo do korisnika, važno je znati upravljati.

*Prema Blanche Wools (1999.) važno je upravljati: programom rada, prostorom, djelatnicima. Fondom, proračunom, uslugama, promidžbom (marketingom)školskih knjižnica, promidžbom evaluacije programa, suradnjom i profesionalnim udrugama.*¹⁹

Školski knjižničar mora stalno osluškivati svoje korisnike te na temelju njihovog zanimanja napraviti kvalitetan program, ali uzeti u obzir i obrazovne ciljeve. Najveći problem u kvaliteti izrade programa je financijska situacija školske knjižnice.

¹⁸ Kovačević D.; Lasić-Lazić J.; Lovrinčević J., Školska knjižnica – Korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti , 2004., str. 135.

¹⁹ Isto., str. 136.

*Zato, bolje financiranje školskih knjižnica postiže se boljom djelatnošću, a koja je takva na temeljima dobro planiranih programa. Zato marketing školske knjižnice i njezinih djelatnosti znači gradnju vlastitog imidža.*²⁰

Školski knjižničar u suvremenoj knjižnici mora biti i poduzetnik, a ne isključivo knjižničar i nastavnik. Važno je da školski knjižničar poznaje instrumente kako se kvalitetno reklamirati *jer on je taj zbog kojeg postoji školska knjižnica i školski knjižničar.*²¹ Mora znati iskoristiti priliku kako dobiti medijsku pozornost, sa svrhom podizanja ugleda knjižnice i škole. Postoje i oni teži čimbenici koji ponekad školskom knjižničaru otežavaju rad.

Kovačević; Lasić-Lazić; Lovrinčević (2004.) izdvojile su posebno sljedeće ometajuće čimbenike u školskoj knjižnici: *financiranje, mijenjanje klasične uloge školske knjižnice kao posljedice informacijske ere, status školskog knjižničarstva i status školskog knjižničara.*²²

Ono što je profit u marketingu u nekoj tvrtki, to je u školskoj knjižnici napredak. Djelatnosti u školskoj knjižnici čini jedinstvo jer usluge se proizvode i pružaju. *Težeći prema toj vrsti što većeg profita, poduzima se niz aktivnosti iz domene onoga što se smatra marketingom, menadžmentom i menadžerstvom.*²³

Jedan od dijelova marketinške strategije su i odnosi s javnošću. Potrebno je raditi na ugledu školske knjižnice. U tom području školski knjižničar mora na kvalitetan način kontinuirano predstavljati školsku knjižnicu i njenu djelatnost u i izvan školskog okruženja.

Kao menadžer, školski knjižničar prihvaća i provodi osnovna načela menadžmenta koja govore o poštivanju i povjerenju prema suradnicima, jačanju

²⁰ Isto., str. 138.

²¹ Isto., str. 14.

²² Isto., str. 135.

²³ Kovačević D.; Lovrinčević J., Školski knjižničar. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2012., str., 42.

*osjećaja samovrijednosti i sposobnosti promocijskog komuniciranja i promišljanja zajedničkih ciljeva.*²⁴

Primjer dobre suradnje s javnošću je književni susret Božidara Prosenjaka u Osnovnoj školi Rikard Katalinić Jeretov, Opatija koji je popraćen na Internet portalu PodUckun.net, dnevnim novinama Novi List, gradskom listu Opatija te na službenim stranicama škole. Susret s književnikom Božidarom Prosenjakom održao se 2015. godine povodom Noći knjiga. Na susretu su bili učenici trećih razreda koji su u sklopu svojih lektirnih naslova pročitali kratku, zabavnu i edukativnu priču *Miš*, o ekipi dječaka koji su ulovili miša i htjeli ga zadržati. Učenici prvih i drugih razreda pripremili su kratki program za književnika. U susretu s poznatim i uvijek rado viđenim gostom sudjelovale su i učiteljice, kao gledateljice, zatim novinari i fotografi koji su i zabilježili ovaj susret, što je vidljivo iz slikovnog priloga.

²⁴ Kovačević D.; Lasić-Lazić J.; Lovrinčević J., Školska knjižnica – Korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 2004, str. 142.

Povodom Noći knjige u maloj školi u Voloskom održan je književni susret s dječjim piscem **Božidarom Prosenjakom**. Susret su otvorili učenici prvih razreda koji su zapjevali i zaplesali, a učnice drugog razreda pripremile su kratku recitaciju. Učenici su s oduševljenjem slušali Božidara Prosenjaka i njegove kratke, edukativne priče te mnogo toga naučili. Zanimalo ih je koja mu je prva knjiga koju je napisao, koja mu je najdraža, a koja najpoznatija. Književni susret završio je potpisivanjem knjiga K T

4. WEB 2.0 u knjižničnom poslovanju

Razvoj www (World Wide Web) započeo je 1989. godine, a njegovu poboljšanu inačicu označava Web 2.0.

No 2004. godine, kad je dvojac Tim O'Reilly i Dale Dougherty smislio naziv za promjene koje su se počele događati na webu, nije se dogodilo ništa tehnološki revolucionarno, već je bio potreban naziv za konceptualne promjene koje su se počele događati u osmišljavanju web-stranica.²⁵

²⁵ Web 2.0 alati. URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Web_2.0_alati, (1.7.2016.)

Koncept *Web 2.0* je započeo na konferenciji između O'Reilly i MediaLive International. Dale Dougherty, web pionir i O'Reilly VP, istaknuli su da je web važniji nego ikada, s novim aplikacijama i web stranicama.

*U godinu i pol od spominjanja pojma Web 2.0, on je jasno i zaživio s više od 9,5 milijuna navoda na Googleu.*²⁶

Ipak, još uvijek postoji neslaganje oko toga što web 2.0 znači, nekima je to besmislen marketing, a drugi ga prihvaćaju kao sustavnih konvencionalnih mudrosti. Promjena se dogodila utoliko što je web postao dostupniji korisnicima i što su i oni mogli biti dio njega. Web stranice su postale zanimljivije, korisnici mogu dijeliti sadržaje, iznositi svoje mišljenje, razmjenjivati znanje, međusobno komunicirati i povezivati se. Usluge web 2.0 su jednostavne i prilagodljive, a komunikacija nikada nije bila jednostavnija i brža te korisnici mogu biti smješteni u bilo kojem djelu svijetu. Ova usluga je besplatna i dostupna svima, svi dokumenti se nalaze na mreži te je sve postalo mobilnije i jednostavnije.

*Web 2.0 aplikacije imaju bogata korisnička iskustva, brze su za korištenje te nerijetko imaju i aspekt socijalnih mreža i povezivanja korisnika u grupe.*²⁷

Poznavanje Web 2.0 tehnologija važna je za društvenu i profesionalnu svakodnevicu. To je promjena u filozofiji web tvrtke i web programera, ali i više od toga jer Web 2.0 je promjena u filozofiji društva u cjelini. Web 2.0 označava promjenu u nama kao društvu i internetu kao tehnologiji. Nekada se internet koristio samo kao alat, a danas korisnici postaju dio njega jer su s njim u interakciji. To je dovelo do društvenih mreža gdje osim što korisnik saznaje nove informacije, također se povezuju s drugim ljudima te ih zanima i njihovo

²⁶ O'Reill, T. What Is Web 2.0.? UR: <https://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html?page=1%20> (1.7.2016)

²⁷ Web 2.0 alati. URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Web_2.0_alati, (1.7.2016.)

mišljenje. U Hrvatskoj su trenutno najpoznatije društvene mreže Facebook i Instagram, ali tu spadaju i blogovi, vijesti i slično. Zajednička tema svake od tih stranica je ljudska interakcija.

Metodologija kao što su AJAX postati središnje mjesto u ideji Web 2.0. AJAX, što je kratica za Asinkroni JavaScript i XML, omogućuje web-mjesta za komunikaciju s preglednikom iza kulisa i bez ljudske interakcije.²⁸

Web 3.0 je jednostavan pojam složenog značenja. Jedan od najvećih problema u definiciji Web 3.0 je što je drugačiji u odnosu na Web 2.0. Web 2.0 je interaktivan i društveni sustav koji omogućava suradnju između ljudi. To se razlikuje od ranog, izvornog stanja na webu (web 1.0) koji je statičan jer su korisnici mogli samo čitati web stranice.

Web 3.0 je sljedeća temeljna promjena u stvaranju internet stranica jer omogućuju još veću interakciju među korisnicima. Mnogi ljudi vjeruju da su prvi znakovi Web 3.0 već u funkciji, ali temeljne promjene u oblikovanju interneta se još očekuju. Spominje se i termin semantički web, što određuje web na način da su sve informacije kategorizirane i pohranjene tako da računalo postaje čovjek. Mnogi to tumače kao kombinaciju umjetne inteligencije i semantičkog weba.

Vizija semantičkog weba u kratkoročnome bi razdoblju trebala uključivati "inteligentnije" pregledavanje i pretraživanje informacija, na temelju čega bi se moglo odrediti kojoj skupini pripada korisnik prema području interesa, kako bi mu se s obzirom na kontekst njegovih pregledavanja i pretraživanja isporučivao sličan sadržaj.²⁹

²⁸ Moreau, E., What Is Web 3.0 and Is It Here Yet? URL: <http://webtrends.about.com/od/web20/a/what-is-web20.htm> (1.8.2016.)

²⁹ Više o semantičkom webu na Semantički web, Marija Matešić. URL: <http://www.mensa.hr/glavna/misli-21-stoljeca/652-semanticki-web>

Umjetnu inteligenciju moguće je definirati kao *disciplinu koja se bavi oblikovanjem inteligentnih sustava koji implementiraju ona svojstva ljudskog ponašanja koja se smatraju inteligentnim.*³⁰

4.1. Knjižnica 2.0

Knjižnice su također od samih početaka počele koristiti WEB 2.0 pa se govori o terminu Knjižnica 2.0. Knjižnice postaju *knjižnice 2.0* jer se sve više s korisnicima druže u online sustavima.

*Termin Knjižnica 2.0 toliko se udomaćio u stručnim krugovima da ga, kao knjižničari i informacijski stručnjaci, ne možemo i ne smijemo zaobilaziti, naročito imajući na umu da su se naši korisnici s webom 2.0 već itekako sprijateljili.*³¹

Najveće promijene u knjižničnom poslovanju događaju se u 20. stoljeću jer razvoj novih tehnologija utječe i na ovu djelatnost. Knjižnice su prije dolaska novih tehnologija bile jedini izvor informacije jer sve što je korisnika zanimalo, mogao je saznati u knjižnici. Širenjem internetskih usluga, knjižnica je izgubila tu jedinstvenu uslugu jer su informacije postale dostupnije svima i to u samo nekoliko kratkih koraka koje je potrebno napraviti na računalu, tabletu ili mobilnom telefonu. Knjižnice su se morale okrenuti prema nekim novim djelatnostima i tako zadovoljiti interese svojih korisnika.

*Mlađe generacije korisnika (pripadnici milenijske i Google generacije) očekuju da knjižnice ispunjavaju njihove informacijske potrebe i interese te im pružaju usluge tamo gdje se nalaze.*³²

³⁰ Više o umjetnoj inteligenciji na Umjetna inteligencija, Marija Matešić.

URL:<http://www.mensa.hr/glavna/misli-21-stoljeca/479-umjetna-inteligencija-uvod>

³¹ Naše niti u 2.0 mreži./ Ivana Vadilo...(et...al)// 22. Proljetna škola školskih knjižničara. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2010., str. 123.

³² Stropnik, A., Knjižnica za nove generacije- virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013., str. 76.

Knjižničari su i dalje važni, ali danas oni pružaju i virtualne usluge jer na mrežnim stranicama nude sadržaj i izvore za koje su odgovorni i u tom procesu opismenjuju korisnike kako mogu lakše dolaziti do informacija. Školski knjižničari opismenjuju učenike kako bi oni kroz iskustvene korake kraja osnovne škole postali informacijski pismeni i na taj način znali prepoznati kvalitetnu provjerenu informaciju.

Knjižnicu 2.0. moguće je opisati kroz četiri načela:

- *knjižnica se nalazi posvuda jer nije više ograničena zidovima, već je dostupna neovisno o lokaciji korisnika*
- *nema prepreka u pristupu sadržaju jer na mreži on postaje dostupan svima*
- *knjižnica poziva na suradnju djelatnika, suradnika, korisnika i cijele zajednice*
- *knjižnica se lako i brzo prilagođava te se koristi onim najboljim za pružanje usluga korisnicima³³*

Usluge su za svaku knjižnicu drugačije jer sve ovisi o potrebama korisnika. Važno je da su usluge podložne promjenama, ovisno o interesima korisnika. Ivan Chew je u IFLINIM Smjernicama za knjižnične usluge za mlade priredio i dodatak Web 2.0. i knjižnične usluge za mladež: uvod za knjižničare. Ovaj dodatak je ciljano napravljen za knjižničare, posebno one koji rade s mladima kako bi približio web 2.0. Naveo je sve pogodnosti i mogućnosti koje nudi te zašto je važan.³⁴

4.2. Uloga viralnog marketinga

³³ Isto.

³⁴ Usp. Chew, I. Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež : uvod za knjižničare.// Smjernice za knjižnične usluge za mladež/ priredili Pat Muller i Ivan Chew. Zagreb. Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. str. 65.

S dolaskom novih tehnologija promijenio se marketinški pristup, a jedna od novosti u marketingu je viralni marketing.

*Uz novu tehnološki podržanu komunikacijsku dimenziju širenja marketinških poruka internetom, usmena predaja razvila se u novi oblik marketinške aktivnosti – viralni marketing. Viralni marketing taktika je stvaranja procesa u kojem zainteresirani ljudi mogu promovirati jedni drugima proizvode i usluge koje koriste.*³⁵

U današnje vrijeme društvene mreže su jedan od najboljih kanala za promidžbu. Viralni marketing je poput mehanizma gdje članovi svojim prijateljima prenose sadržaje, a pojedinci motivirani tim sadržajem prosljeđuju ga te se na taj način širi sve većem broju korisnika. Ime viralni dobio je po tome jer se širi poput virusa, a postao je jedan od najutjecajnijih *kanala marketinške komunikacije*.

*To je neformalna razmjena informacija u elektroničkoj okolini o konkretnom proizvodu ili usluzi. Pojedinci sadržaje mogu diseminirati namjerno, ali i nenamjerno, pa u tom drugom slučaju prenositelji sadržaja nisu ni svjesni da su dio procesa marketinške kampanje.*³⁶

Nastao je kako bi se promovirali proizvodi na zadovoljstvo korisnika, a danas predstavlja *elektroničku verziju usmene predaje i uključuje prijenos novosti i informacija drugim osobama.*³⁷

Prenošenje informacija elektroničkim putem je jednostavno, uglavnom besplatno, ali i učinkovito jer nove informacije su stalno dostupne. Vrana (2014.) napominje kako je viralni marketing moguće ostvariti *online* i *offline*. Za online se koriste svi dostupni servisi na internetu dok se za offline koriste

³⁵ Vrana, R., Jeste li čuli: viralni marketing u knjižnici?. Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, 2014. URL: <http://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/akm/article/view/3568> (23.6.2016.)

³⁶ Isto.

³⁷ Isto.

tradicionalni poput radija, novina, televizije. Kod online oglašavanja treba odabrati besplatno oglašavanje ili ono koje se naplaćuje. Elektronička pošta postoji veće dugi niz godina te se koristila i za oglašavanje. Pošiljatelj mora pomno odabrati adrese na koje će poslati poruku, dok primjerice na društvenim mrežama (koje su danas uvelike zamijenile elektroničku poštu) ta poruka puno prije dođe do većeg broja primatelja te se na taj način poruka samo prosljeđuje. Postoji i online oglašavanje koje se uglavnom plaća, a to je najčešće oglas na nekoj internet stranici. Knjižnice nisu sklone plaćanju oglasa pa upravo one koriste društvene mreže kako bi promovirale što se događa u njima.

Viralni marketing može se pojaviti i u različitim oblicima poput marketinškog programa, portala lokalne zajednice, videozapisa ili u obliku kampanje koja se odvija na ulici, stvarajući na taj način svijest o određenom događaju, usluzi ili proizvodu. Tu posljednju aktivnost možemo svrstati u offline oglašavanje.³⁸

5. Društvena mreža Facebook

Društvena mreža Facebook je nastala 4. veljače 2004. godine. Idejni tvorac je Mark Zuckerberg zajedno sa svojim prijateljima s Harvarda. Osnivači su ga prvotno ograničili na studente Sveučilišta Harvard, a kasnije i među drugim sveučilištima. Od 2006. godine svatko stariji od 13 godina može postati korisnikom Facebooka. Facebook je najpopularnija društvena mreža u Hrvatskoj jer je postao izvrstan alat za besplatnu promociju.

Mogućnosti koje Facebook nudi su mnogobrojne, a koriste se ovisno o potrebama. Korisnici se trebaju registrirati, ako žele koristiti Facebook, a nakon registracije mogu kreirati korisnički profil, razmjenjivati poruke, pisati

³⁸ Isto.

statuse, dijeliti video snimke i fotografije te koristiti razne aplikacije.

*Facebook ima više od 1,65 milijardi mjesečno aktivnih korisnika na dan.*³⁹ Ovaj podatak je objavljen 31. ožujka 2016. Nakon registracije za korištenje stranice, korisnici mogu kreirati korisnički profil, dodati ostale korisnike kao *prijatelje*, razmjenjivati poruke, pisati statuse, dijeliti videa i fotografija te koristiti razne aplikacije. Korisnici se mogu pridružiti korisničkim grupama, odnosno biti dio onoga što ih zanima.

*Oni imaju 400 milijuna korisnika i 500 milijuna ljudi posjeti stranicu svaki mjesec.*⁴⁰

Prema istraživanju iz travnja 2015. godine, broj korisnika društvenih mreža u Hrvatskoj iznosi oko 40 %. Najpopularnija društvena mreža je Facebook, koja u svijetu ima 1,6 milijardi korisnika. U Hrvatskoj Facebook koristi oko 1,7 milijuna korisnika ili 40% populacije.

Od toga je najzastupljeniji kod populacije starosti 18-34 godine, te neznatno više korisnika su muškog spola (51%).⁴¹ Knjižnice eksperimentiraju i s takvom vrstom medija jer vlastite stranice, profili, grupa na Facebooku omogućuje na brz način obavijestiti javnost o svim novostima i aktivnostima.

*Povrh toga, unutar Facebook platforme mogu se, uz pomoć tzv. Widgetsa, izraditi virtualni informacijski servisi, pa čak i katalogi knjižnice koje se može pretraživati.*⁴² Društvene mreže su alati koji pomažu knjižnicama, posebno školskim jer su povezani i prate trendove, kao i njihovi korisnici, a to su uglavnom učenici.

³⁹ Facebook. URL:
<https://newsroom.fb.com/company-info/>, (15.6.2016.)

⁴⁰ Arrington, Michael, The Age Of Facebook. URL:
<https://techcrunch.com/2010/04/25/the-age-of-facebook/> (27.6.2016.)

⁴¹ The statistic portal, URL:
<http://www.statista.com/statistics/384406/social-network-penetration-in-croatia/>, (30.7.2016.)

⁴² Heller, Lambert, Knjižnice na Webu 2.0 – Knjižnica 2.0. URL:
<http://www.goethe.de/ins/hr/hr/zag/kul/mag/dbz/4313941.html> (30.6.2016.)

One su u puno većoj mjeri alati lokalnih zajednica knjižničara i korisnika knjižnica. Kao takve, one mogu biti pomoć i podrška suradnji stručne knjižnice i djelatnika odgovarajućeg fakulteta. ⁴³

Kako bi svoje usluge učinili što vidljivijim, knjižničari su počeli koristiti društvene mreže kako bi se približili mladima.

Na temelju istraživanja provedenog u Hrvatskoj tijekom 2011. godine, zaključeno je da čak 55 % knjižnica koje se koriste Facebookom čine narodne knjižnice, a obrazac kojim knjižnice komuniciraju s korisnicima je takav da knjižnica objavljuje sadržaje, a korisnici komentiraju. Rezultati istraživanja provedenog tijekom srpnja 2012. godine, kojim su bile obuhvaćene sve narodne knjižnice u Hrvatskoj, pokazali su da je 48,3 % knjižnica prisutno na Facebooku, od toga 41 knjižnica ima stranicu, 38 knjižnica posjeduje profil, a 8 narodnih knjižnica zastupljeno je grupom na Facebooku. ⁴⁴

Školske knjižnice su prisutne u vrlo malom broju, što je iznenađujuće jer su upravo one namijenjene korisnicima koji najviše koriste društvene mreže.

5.1. Osobine Facebook-a

Facebook je u početku svojim korisnicima nudio samo mogućnost kreiranja osobnog profila. Danas, osim kreiranja profila, korisnik može kreirati grupu i stranicu. U svim trima navedenim mogućnostima zajednička je oglasna ploča (wall). Oglasna ploča ima ulogu posrednika u komunikaciji. Pokretač daje obavijesti, stavlja fotografije ili videa, a ostali korisnici mogu komentirati i vidjeti te objave. Osim fotografija, mogu se stavljati multimedijalni materijali, najave zbivanja, poveznice i slično.

Oglasna ploča je idealna jer su obavijesti na njoj vidljive odmah te dopiru do većeg broja korisnika. Knjižnicama može poslužiti za najave,

⁴³ Isto.

⁴⁴ Stropnik, A., Knjižnica za nove generacije- virtualni sadržaji i usluge za mlade, Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb, 2013., str. 83.

obavijesti, novim knjigama, zanimljivostima, o dostupnim bazama za pretraživanje, događanjima u knjižnici i slično.

Kada govorimo o obavijestima, s obzirom da je Facebook sam po sebi neformalni medij, tome bi se trebalo u određenoj mjeri prilagoditi i koristiti jedan neformalniji stil izražavanja. O događanjima u knjižnici može se obavještavati i s posebnom opcijom Events pomoću koje se pozivi mogu slati i osobama izvan Facebooka tako da se unesu adrese njihove elektroničke pošte.⁴⁵

Unutar Facebook stranice, grupe ili profila moguće je organizirati foto albume što je, također izvrsno za knjižnice. U izborniku Photos objavljuju se digitalne fotografije koje se kasnije mogu kategorizirati, opisati i širiti u obliku digitalnih zbirki fotografija. Objavljivanjem fotografija knjižnice promovira se njeno djelovanje jer je vidljivo većem broju korisnika. Kako bi se lakše kasnije pretraživalo, fotografije se mogu označavati odnosno *tagirati*, a svaka fotografija se može dodatno kratko opisati te se može označiti gdje je nastala.

Korisne i zanimljive poveznice na mreži mogu se posebno izdvojiti pod izbornikom Links. Na taj se način može napraviti nešto kao, klasična mrežna stranica s listom poveznica, primjerice virtualna referentna zbirka, zbirke poveznica iz različitih područja znanosti i sl. Za korisnike je pogodna mogućnost pretplate na primanje objavljenih poveznica putem RSS-a. Spomenimo još mogućnost pokretanja zanimljivih i aktualnih tema pod posebnim izbornikom Discussions.⁴⁶

Ova posljednja inovacija daje knjižničarima dodatne mogućnosti, kako na jednostavan način saznati potrebe korisnika i njihovo mišljenje. Uz osobni

⁴⁵ Pažur Vojvodić, Ivana, Hrvatske knjižnice na društvenoj mreži Facebook. URL: http://fulir.irb.hr/480/1/Facebook-AKM_Pazur.pdf (20.6.2016.), str.5.

⁴⁶ Isto.

profil, grupu i stranicu korisnicima Facebook-a na raspolaganju je i preko 350 000 aplikacija od kojih su mnoge razvili i sami korisnici.

5.2. Promocija školske knjižnice na Facebooku

Mrežne stranice su hipermedijski dokumenti koji mogu sadržavati tekst, multimedijalni sadržaj i poveznice. Mrežna mjesta su zbirke organiziranih i međusobno povezanih mrežnih stranica koje predstavljaju ustanovu, udrugu, tvrtku ili neku drugu organizaciju ili osobu.⁴⁷

U CERNU (Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire), 1992. godine stvorena je prva mrežna stanica, dok se 1994. godina smatra početkom izrade komercijalnih stranica. *U kolovozu 2016. indeksirano je 4.75 biliona stranica na internetu.⁴⁸* Danas je nezamislivo imati neku djelatnost bez vlastite mrežne stranice. U 90.-tim godinama prošlog stoljeća navedene mogućnosti

⁴⁷ Stropnik, A., Knjižnica za nove generacije- virtualni sadržaji i usluge za mlade, Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb, 2013., str. 51.

⁴⁸ The size of the World wide Web: the Internet. URL: <http://www.worldwidewebsize.com/> (5.8.2016.)

prepoznale su i knjižnice jer su uvidjele sve prednosti koje internet pruža. Prva knjižnica koja je imala svoju mrežnu stranicu 1998. godine je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Danas sve sveučilišne, gradske i ine knjižnice imaju svoju mrežnu stranicu.

Promocija školske knjižnice na Facebooku i mrežnim stranicama je dobra jer omogućuje različite aktivnosti. Sva događanja u knjižnici mogu se kvalitetnije popratiti jer osim teksta mogu se koristiti i ostale multimedijalne mogućnosti. Društvene mreže su jedan od najboljih kanala za promidžbu, a najutjecajniji kanal marketinške komunikacije je viralni marketing. Ovaj alat je poput mehanizma jer se sadržaj brzo prenosi i postaje dostupan velikom broju korisnika. Današnje generacije nazivaju Google generacijom. Knjižnice se moraju tome prilagoditi, posebice školske jer one se za sve učenike ulaz u svijet novih informacija, znanja, ali i mašte. Na mrežnim stranicama se mogu pronaći zbirke, usluge, razne poveznice odnosno sve informacije za koje knjižničar smatra da bi njegovom korisniku bile zanimljive i u tom kontekstu i potrebne.

Sa školskim knjižnicama je malo drugačije. Škole imaju svoje mrežne stranice, a unutar njih se uglavnom nalazi i knjižnica. Na stranicama knjižnice trebale bi se pronaći informacije, poput osnovnih podataka, dokumenata, podataka o djelatnicima, zbivanjima u knjižnici, kalendar događanja i slično. Na stranicama školskih knjižnica, uglavnom se nalaze opće informacije o radu knjižnice, a rijetko koja ima i fotografije, praćenje događaja i slično, o čemu će se više reći u poglavlju Istraživanje.

Svrha mrežnih stranica narodne knjižnice očituje se predstavljanjem i pružanjem programa i usluga narodnih knjižnica na internetu, odnosno ponudom dodatnih usluga svojim korisnicima, predstavljanjem usluga i programa potencijalnim korisnicima, zbog uvriježenog mišljenja kako ono što nije prisutno i vidljivo na mreži niti ne postoji. Zbog nepregledne količine mrežnih stranica na internetu pred narodne knjižnice postavlja se zahtjev za

*dobro osmišljenim i prepoznatljivim mrežnim stranicama.*⁴⁹

Ovo vrijedi za sve knjižnice jer ako ne objavljujete sve što radite, kao da ne postojite. Mrežne stranice knjižnica, posebice školskih, zbog svoje dostupnosti i vidljivosti zanimljivije su današnjim generacijama. Na taj način je lakše doprijeti do krajnjih korisnika. Pružaju im se informacije koje su im zanimljive i potrebne. Na mrežnim stranicama se mogu pronaći zbirke, usluge, razne poveznice odnosno sve informacije za koje knjižničar smatra da su njegovom korisniku potrebne.

*Informacije se mogu davati kroz različite modele. Jedan od modela pristupa informacijama može biti slobodan pristup svima, bili oni članovi knjižnice ili ne, a odnosi se na slobodan pristup elektroničkom katalogu, digitaliziranoj građi iz fonda knjižnice, pristup zbirkama poveznica i sl.*⁵⁰

Važno je zbirke poveznica organizirati kako bi se lakše pretraživale i kako bi bile dostupnije. Korisnike se na taj način upućuje na kvalitetan sadržaj na internetu.

*Uz zbirke poveznica se nalaze i savjeti kako pronaći, vrednovati i upotrijebiti informacije dostupne na internetu, čime se utječe na razvoj vještina informacijske pismenosti o korisniku.*⁵¹

Sadržaj na mrežnim stranicama je važan jer su informacije iz njega ključni razlog posjećenosti. Važno je i da bude točan te da se korisnik može pouzdati u njega, uz to mora biti i zanimljiv te se kontinuirano mora mijenjati i nadopunjavati. Jedna od smjernica govori o primjerenosti sadržaja korisnicima kojima je namijenjen. Potrebno je sadržaj i logično posložiti kako bi se mogao što jednostavnije pretraživati.

Sadržaj mrežnih stranica knjižnice može se podijeliti na:

- *opće informacije*

⁴⁹ Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije- virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013., str. 51.

⁵⁰ Isto., str. 52.

⁵¹ Isto., str. 54.

- *online kataloge*
- *elektroničke izvore*
- *usluge knjižnica*
- *informacije*
- *izobrazbu, upute, pomoć*
- *pretraživanje*
- *novosti u knjižnici i na mrežnim stranicama*⁵²

Na svim mrežnim stranicama mogu se dobiti informacije koje se nazivaju i virtualne informacije jer je pomoću njih moguće koristiti online referentne zbirke, kao i često rješavati postavljene referalne upite i slično.

Za konkretni primjer je odabrana mrežna stranice Osnovne škole Rikard Katalinić Jeretov, Opatija – podstranica školske knjižnice.⁵³

⁵² Stojanovski, J. Hrvatske knjižnice na webu: prosudba sadržaja. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske.45, 1-2-(2002.), str. 85.

⁵³ Službene stranice OŠ Rikard Katalinić Jeretov – školska knjižnica, URL: <http://os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr/knjiznica> (19.9.2016.)

Rječnik	Katalog: <p>U odgovarajući prozorčić upišite traženi pojam (ime autora ili naslov) i kliknite na "Traži".</p>
Korisničke postavke	
Djelatnici	

Klikni i čitaj 😊

Priloženi dokumenti:
[Pravilnik o radu školske knjižnice.docx](#)

Na službenim stranicama škole, na podstranici školska knjižnica mogu se pronaći svi važni podaci koji su potrebni krajnjem korisniku. Istaknuto je radno vrijeme, mail adresa te poveznice na portal E-lektira i baza bajki. Na stranici se nalazi i poveznica za online katalog s kratkim uputama za korištenje. Istaknut je i Pravilnik o radu školske knjižnice kako bi bio dostupan svim korisnicima koji bi trebali poštivati pravila ponašanja u knjižničnom prostoru.

U rubrici vijesti iz školske knjižnice, redovito se objavljuju novosti koje su vezane uz djelatnosti knjižnice, poput tematskih i prigodnih izložbi, obilježavanja važnih datuma i obljetnica, odlazaka u posjet Gradskoj knjižnici u Opatiji ili u kazalište prema planu i programu kulturne i javne djelatnosti škole i školske knjižnice. Sve navedene informacije, koje se redovito ažuriraju, uz tekst uvijek uključuju i zanimljive fotografije.

6. Osnovnoškolske knjižnice na Facebooku

Za potrebe istraživanja uključivanja osnovnoškolskih knjižnica na Facebook i mrežne stranice provjerili su se podaci 17 osnovnih škola na području grada Rijeke i jedna na području grada Opatije. Pregledale su se mrežne stranice sljedećih osnovnih škola: OŠ Brajda, OŠ Centar, OŠ Kantrida, OŠ Pećine, OŠ Srdoči, OŠ Turnić, OŠ Eugen Kumičić, OŠ Fran Franković, OŠ Kozala, OŠ Pehlin, OŠ Škurinje, OŠ Vežica, OŠ Gornja Vežica, OŠ Ivana Zajca, OŠ Nikole Tesla, OŠ Podmurvice s područja Grada Rijeke i OŠ Trsat i OŠ Rikard Katalinić Jeretov iz Opatije.

Nakon uvida u podatke mrežnih stranica i Facebook stranica, navedenih škola dobiveni su sljedeći pokazatelji koji se predstavljaju pregledno u

sljedećem tabličnom prikazu:

OSNOVNA ŠKOLA	MREŽNE STRANICE ŠKOLSKE KNJIŽNICE
OŠ BRAJDA	Postoji poveznica na zasebnu mrežnu stranicu knjižnice. Stranica nije ažurirana od 2013. godine, a sve obavijesti se objavljuju se na naslovnici knjižnice.
OŠ CENTAR	Ima podstranicu unutar službene stranice škole. navedeni su podaci o knjižnici, poput radnog vremena, informacije o knjižničnom prostoru, fondu. Istaknute su aktivnosti i događanja u knjižnici. Ispisani su besplatni izvori na internetu za one koji žele znati više ili im je potrebna pomoć kod pisanja referata. Izvori su taksativno nabrojani, ali nema poveznica. Imaju i stranicu na Facebooku, ali nije ažurirana.
OŠ KANTRIDA	Uopće nema podatke o knjižnici na službenim stranicama.
OŠ VEŽICA	Istaknuto je radno vrijeme i podaci o knjižnici. Na stranici se u PDF formatu nalaze i neka književna djela za čitanje s popisa lektirnih naslova.
OŠ PEĆINE	Ima informacije o knjižnici, navedeno je što se provodi u knjižnici te su istaknuti projekti koji se provode u knjižnici, a sve je popraćeno i fotografijom.

OŠ SRDOČI	Nalaze se informacije o radu knjižnice, poveznica na kronologiju, događanja u knjižnici, o knjižnici, arhiva, popis lektire i eLektira, popis časopisa na koje je knjižnica preplaćena. Istaknuta je poveznica za online katalog knjižnice OŠ <i>Srdoči</i> , a stavljeni su i popis udžbenika za 2014.-2015. i 2015.-2016. školsku godinu te Pravilnik o obveznim udžbenicima i udžbenički standard.
OŠ TURNIĆ	Nalazi se informacija o knjižnici i knjižničnoj građi koje su istaknute u obliku pitanje – odgovor.
OŠ EUGEN KUMIČIĆ	Stranice školske knjižnice nisu ažurirane od 2013., na stranici se nalazi prigodni citat, opisano je što je školska knjižnica, knjižnična građa te što se sve nalazi u njoj.
OŠ IVANA ZAJCA	Na stranicama također se nalazi prigodni citat te je navedeno što sve mogu članovi knjižnice, koje aktivnosti se provode u knjižnici, kako su raspoređene knjige na policama, pravila posudbe.
OŠ NIKOLE TESLA	Na stranicama se nalaze informacije o školi te vijesti o događanjima iz knjižnice.
OŠ PODMURVICE	Na stranicama nalaze se informacije o knjižnici, povijest knjižnice te su zasebno navedeni sljedeći podnaslovi: <i>Prošetajmo policama knjiga, Čitajmo do zvijezda, Županijska stručna vijeća i Susreti s književnicima.</i>
OŠ FRAN FRANKOVIĆ	Na stranicama knjižnice nalazi se poticajna misao za korištenje stranice – <i>Dobrodošli u svijet informacija i znanja.</i> Istaknuti su podaci o online katalogu,

	dogadjanja u knjižnici popraćena su s tekstom i fotografijom.
OŠ KOZALA	Na stranici knjižnice nalazi se samo osnovne informacije o knjižnici.
OŠ PEHLIN	Na stranici knjižnice navedeno je radno vrijeme, kako je knjižnična građa raspoređena – učenički fond, nastavnički fond, što čini referentnu zbirku. Istaknuta je poveznica online enciklopedije <i>Proleksis</i> te je opisano kako se koristi.
OŠ ŠKURINJE	Na stranicama ne postoji zasebna poveznica na knjižnicu. Kada se u njihovu tražilicu upiše knjižnica, pojavi se samo informacija o postojanju online kataloga.
OŠ GORNJA VEŽICA	Na stranicama knjižnice nalaze se samo osnovne informacije o knjižnici.
OŠ TRSAT	Na stranicama OŠ <i>Trsat</i> , osim informacija o knjižnici, nalaze se i korisni linkovi: E- lektira, E- knjižnica CARNet, eduKnjižara, Gradska knjižnica Rijeka i Sveučilišna knjižnica Rijeka.
OŠ RIKARD KATALINIĆ JERETOV OPATIJA	Na stranici su istaknuti podaci o knjižnici te su postavljeni i korisni linkovi: E-lektira, baza bajki i online katalog. Vijesti su aktualne, što je i pokazatelj da se stranica kontinuirano ažurira.

Navedene knjižnice nemaju stranicu na Facebooku, osim OŠ *Centar*, ali ona se, nažalost ne ažurira. Na stranicama osnovnih škola *Kantrida* i *Škurinje* ne nalazi se zasebna podstranica knjižnice.

U osvrtu na provedeno istraživanje/ciljano pregledavanje treba na prvom mjestu istaknuti kako su školske knjižnice namijenjene učenicima i djelatnicima

škole. Iz tih je razloga važno da budu što dostupnije, a to im upravo omogućuju mrežne stranice škole i društvene mreže. Poražavajuće je saznanje da osnovne škole na području Grada Rijeke, koje su se koristile u ovom istraživanju ne koriste društvene mreže kao mogućnost promoviranja svojih korisničkih usluga i stvaranja suvremenijih oblika - online komuniciranja sa svojim korisnicima.

Zbog loših rezultata istraživanja podataka, u tražilicu Facebooka postavljeni su upiti: školska knjižnica i knjižnice osnovne škole iz jednostavnog razloga što stranice vode školski knjižničari koji različito označavaju i prijavljuju školsku knjižnicu na Facebooku.

Na oba upita odgovorilo je 13 osnovnih škola: Knjižnica OŠ Mladost-Zagreb; OŠ Visoko - Visoko; OŠ Dobriša Cesarić - Zagreb; OŠ Nikola Andrić-Vukovar; OŠ Bibinje - Bibinje; OŠ Ivana Filipovića - Osijek; OŠ Bradić-Zagreb; OŠ Spinut - Split; OŠ Vidovec - Vidovec; OŠ Ivan Goran Kovačić-Slavonski Brod; OŠ August Cesarec - Ivankovo; OŠ Slano - Slano i OŠ Rivarela - Novigrad.

Iako se ne može u potpunosti pouzdati u Facebook tražilicu, na temelju postavljenih upita i aktivnog uključivanja navedenih knjižnica može se zaključiti kako postoji potreba i za ovakvu vrstu promocije. Navedene školske knjižnice nemaju niti jednu objavu u 2016. godini do trenutka anketiranja/provjeravanja objavljenih podataka te se može zaključiti kako više nisu aktualne.

U kontekstu navedenih rezultata školski knjižničari se moraju prilagoditi osobnim interesima svojih korisnika jer ih oni kao knjižničari učitelji uvode u svijet informacija i znanja i trebaju ih i zadržati u tom svijetu, u smislu potpunog osamostaljivanja u istraživačkim procesima. Za ovakvu vrstu promocije potrebno je ispunjavati i određene preduvjete/uvjete, poput dostatnog posjedovanja računala, priključka na internet te ostalu suvremenu opremu i tehnologiju. U prijedlogu Standarda za školske knjižnice (2013.) uvrštena je

oprema poput računala, spominju se e-izvori. Najviše promjena vidljivo je u Članku 27. u području *Tehnička i računalna oprema*. U navedenom Standardu spominje se uporaba suvremene tehnologije kao pomoć u radu školskog knjižničara, konkretno govori se kako bi svaka školska knjižnica trebala imati *telefonski priključak s dvije slušalice od kojih je jedna bežična; telefaks s mogućnošću ispisa na papiru formata A4 i mogućnošću kopiranja; kopirni stroj za knjižnično poslovanje u sklopu pisača i skenera ili samostalno; skener u sklopu fotokopirnog stroja i pisača ili samostalan te TV prijatelj Smart TV 3 D*.⁵⁴

Za kvalitetnije i uspješnije poslovanje školske knjižnice potrebno je imati računalo s knjižničnim softverom zbog inventarizacije, klasifikacije, katalogizacije i evidencije posudbe kao i računalo za ostale poslove poput prezentacija, obrade teksta te pisač. Računalo mora imati pristup internetu, web kameru i slušalice. U prijedlogu Standarda spominje se i e-čitač i elektroničko povećalo za slabovidne učenike.

U zaključnom dijelu komentiranja rezultata ovog inicijalnog istraživanja može se još jednom navesti kako je *školskim knjižnicama potreban čvrsti plan promocije. Funkcije, ciljevi i zadaće moraju postati jasniji i razumljiviji: korisnicima u školi i izvan nje, nastavnicima i stručnim suradnicima, roditeljima, svim nadređenim strukturama u odgoju i obrazovanju i širem knjižničarskom okruženju*.⁵⁵

6.1. Primjer dobre prakse

⁵⁴ Prema prijedlogu Standarda za školske knjižnice, 2013. URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (11.9.2016)

⁵⁵ Kovačević D.; Lovrinčević J., Školski knjižničar. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zagreb , 2012., str.42.

Na službenim stranicama OŠ *Rikard Katalinić Jeretov* u Opatiji nalazi se podstranica knjižnice. Na stranicama se nalazi informacija o radnome vremenu knjižnice te osnovni podaci o zbirkama u knjižnici. Postoje i poveznice na online katalog, e-lektire i bazu bajki. Navedena su događanja u knjižnici, a svaki tekst popraćen je i fotografijom. Sve što se nalazi na školskim stranicama, nalazi se i na grupi na društvenoj stranici Facebook.

Knjižnica Osnovne škole *Rikard Katalinić Jeretov*, Opatija, pokrenula je grupu na Facebooku u veljači 2016. godine, pod nazivom Knjižnica RKJ. Za potrebe promocije školske knjižnice u grupu su uključeni sadašnji i bivši učenici škole, njihovi roditelji i djelatnici škole. Ova grupa je otvorena, što znači da je mogu svi vidjeti, bez obzira jesu li u nju uključeni ili nisu.

Cilj pokretanja ove grupe je da se sadašnji i budući korisnici upoznaju s djelovanjem knjižnice i njezinim uslugama. Grupa na Facebooku prvenstveno ima promotivnu ulogu u smislu povećanja vidljivosti knjižnice.

Knjižnica je stranicu pokrenula 23. veljače 2016. godine i do 20. 7. 2016. godine okupila je 85 poklonika. Sveukupno je u grupi devet komentara, po objavi 2 do 25 sviđanja (like), a tjedno se objavljuju jedna do dvije objave. Članovi koji se pridružuju grupi, ostaju u njoj. Najzanimljivija je bila objava dobitnice za najbolji dječji roman Sfera 2016. Dobitnica nagrade je ujedno i djelatnica škole. Na stranici se objavljuju događanja iz školske knjižnice i škole, obilježavaju se značajni datumi, zanimljivosti iz svjetskih knjižnica te poster i za poticanje čitanja. Sve objave prate fotografije ili video zapisi.

Iz dosadašnjeg kratkotrajnog iskustva, vidljivo je da je knjižnica uspjela okupiti primjeren broj pratitelja. I dalje će se ustrajati na tome da se prihvati postojanje i vidljivost knjižnice i na društvenoj mreži te da i to postane jedan vid svakodnevne komunikacije uz školski web.

U grupi na Facebook stranici nalaze se informacije, fotografije, videozapisi, prikaz gdje se knjižnica nalazi te sve ostalo što je unutar platforme. Grupa daje mogućnosti da se objavljuju zanimljivosti koje su povezane sa školskom knjižnicom i njenom djelatnošću te da se javno pokaže rad knjižnice. U tom kontekstu je i prikaz grupe školske knjižnice na društvenoj stranici Facebook.

Stranica Poruke Obavijesti Analitika Alati za objavljivanje Postavke Pomoć

Knjižnica RKJ

Početna
 Informacije
 Fotografije
 Događaji
 Osvrti
 Oznake "svidi mi se"
 Videozapisi
 Objave
 Upravljanje karticama
 Promoviraj

Svidi vam se Poruka Više Pošaljite poruku

Status Fotografija/Videozapis Ponuda, Događaj

Napišite nešto...

Ovaj tjedan Vidi sve

88+ Doseg objave 0 Klikovi web-mjesta 0 Pošaljite poruku

Get More Education Enquiries
 Promote Knjižnica RKJ to people in Opatija, Istarska, Croatia and get more enquiries.
 Promoviranje lokalnog poduzeća

Knjižnica RKJ
 Objavljuje Serena Calderara (9) · 16. rujna u 13:02

Zanimljiva izložba krasi panoje u našoj knjižnici.
<http://os-rkatalinio-jeretov-opatija.skole.hr/knjiznica...> Damir Steinfel

radionica stripa i ilustracije
 silem grade - apiti u tjekaa!!
 od 18:30 do 19:00 u prostoriji udruge
 i Udruga (Vilja Antonia, zgrada spon
 nije, jedna staja) održava se kreativna
 radionica i ilustracije besplatno.
 besplatno za sve zainteresirane
 Svi ste dobrodošli!

oju radionica je besplatna
 eg grlova je 10,00 kn po polazniku
 a 0,00 kn uključujući porok
 kon dijete kopirati sate.

za se održava u nekima akcij
 ad Opatija - pripremi djecu
 najlju crtač prepriča Damir Steinfel
 ka, kreativnog sadržaja i kreativne
 kreativni sadržaj sa djecom, koji i kreativni
 kreativni sadržaj i kreativni sadržaj

u draži se, ešavi se L. - - - - -

Osnovna škola "Rikard Katalinić Jeretov"
 Opatija - Knjižnica škole - U knjižnici je

Osnovna škola "Rikard Katalinić Jeretov"
 Opatija - Knjižnica škole - U knjižnici je

Broj korisnika koji su vidjeli objavu: 49 Promoviraj objavu

Svidi mi se Komentiraj Podijeli

Suzana Ravarčan

Komentiraj...

Press Enter to post.

Knjižnica · Opatija, Istarska, Croatia

Search for posts on this Page

Brzo odgovara na poruke
 100% stopa odaziva, 8 min vrijeme odziva

Svidi mi se: 87 +1 this week
 Suzana Tara Modrić i 57 drugih prijatelja

Broj objava dosegnutih ovaj tjedan: 88

Pogledajte Novosti za stranicu
 Objave stranica koje se svidaju vašoj stranici

Pozovi prijatelje da stranicu označe sa "svidi mi se"

STRANICI

Nova cesta 53
 51410 Opatija Spremi

Dodajte broj telefona
 Dodajte radno vrijeme
 Odgovor najčešće stijedi za nekoliko minuta
 Pošalji poruku
<http://os-rkatalinio...> Promoviraj web-mjesto

SAVJETI ZA STRANICE

Kako funkcioniraju Facebookovi oglasi?
 Dosegnite određene korisnike temama koje ih zanimaju i u kojima će sudjelovati.

Što je promovirana objava?
 Promovirana objava najlakši je način oopiranja do većeg broja ljudi na Facebooku.

Kako kreirati učinkovite objave
 Uspješnije su kratke, vizualne objave namijenjene određenoj publici.

Prikaži sve savjete za stranice

FOTOGRAFIE

56

56 Facebook stranica grupe, URL:
<https://www.facebook.com/Knji%C5%BEnica-RKJ-1058370907537789/?ref=bookmarks#> (19.9.2016.)

)

7. Zaključak

Školske knjižnice imaju važnu ulogu u odgoju i obrazovanju svakoga učenika. To je jedini prostor u školi u kojem se učenici mogu opustiti, samostalno pretraživati, čitati i otkrivati sve ono što ih zanima. Školski knjižničar jednako tako ima važnu ulogu u tom procesu. On mora prepoznati što njegove korisnike zanima, osmisliti strategije kako im se približiti, odnosno na koji način im pristupiti kao voditelj u svijet informacija i znanja.

Jedan od načina približavanja korisnicima, posebice mladim korisnicima su aktivnosti na društvenim mrežama i mrežnim stranicama. Marketing školske knjižnice mora biti kreativan te mora privući učenike i djelatnike. Trebaju se iskoristiti svi mogući resursi na tome putu jer školski knjižničar se mora potruditi doprijeti do svakog svog korisnika te prepoznati njegove interese.

Usluge web 2.0 su jednostavne i prilagodljive, a komunikacija nikada nije bila jednostavnija i brža. Upravo ova usluga, neizbježna je u radu svake knjižnice, a postojanje i na društvenim mrežama još pomaže u tome da budemo što vidljiviji i otvoreniji prema korisnicima. Poznavanje web 2.0 tehnologija važno je za društvenu i profesionalnu svakodnevicu. Knjižnice su mjesto znanja i informacija, a važnost postojanja knjižnice može se uočiti od samih početaka njenog razvoja. Knjižnice su od samih početaka počele koristiti web 2.0 pa se govori o terminu Knjižnica 2.0. Dvadeseto stoljeće donijelo je mnoge promijene, posebice u razvoju tehnologije.

Knjižnice su i dalje mjesto znanja i informacija, ali više nisu jedino mjesto. Širenjem internetskih usluga, knjižnica je izgubila tu jedinstvenu uslugu jer su informacije postale dostupnije svima i to u samo nekoliko kratkih koraka koje je potrebno napraviti na računalu, tabletu ili mobilnom telefonu.

Nove generacije očekuju da knjižnice budu u toku s vremenom te da ispunjavaju njihove informacijske potrebe, u trenutku kada je to njima potrebno, bez obzira gdje se nalaze. Posredovanje informacija elektroničkim putem je jednostavno jer su informacije stalno dostupne i aktualne. Jedna od važnih sastavnica marketinške strategije su i odnosi s javnošću jer je potrebno kontinuirano raditi na ugledu školske knjižnice i u tom smislu školski knjižničar mora na kvalitetan način uvijek promovirati školsku knjižnicu i njene djelatnosti.

Knjižnice se promoviraju koristeći viralni marketing jer nisu sklone plaćanju oglasa. Društvena mreža Facebook jedan je od besplatnih alata kojima se služe sve knjižnice kako bi promovirale svoje djelatnosti. Facebook omogućuje da se na brz način informira javnost o svim novostima i aktivnostima.

Školske knjižnice imaju podstranicu unutar službene stranice škole. Na njima se uglavnom nalaze informacije poput osnovnih podataka, dokumentima, podacima o djelatnicima, što se sve provodi u knjižnici, kalendar događanja i slično. Sadržaj na mrežnim stranicama je važan i on je razlog posjećenosti, ponovnom vraćanju koje ovisi i o točnosti navedenih informacija.

Iako su školske knjižnice namijenjene učenicima i djelatnicima škole, važno je da budu dostupne i potencijalnim korisnicima. Koristeći se mrežnim stranicama škole i društvenom mrežom Facebook, one to i postaju jer se u školsku knjižnicu aktivno uključuju i roditelji, bivši učenici i svi oni koji žele biti dio nje.

Provedeno inicijalno istraživanje pokazalo je poražavajuće podatke o korištenju Facebooka i mrežnih stranica. Od odabranih škola, samo jedna škola ima Facebook stranicu, ali i ona nije ažurirana. Podaci na mrežnim stranicama, također nisu ažurirani, uglavnom se na njima nalaze osnovni podaci o knjižnici.

Iako postoji mnogobrojna i raznolika stručna literatura koja govori o

važnosti promoviranja djelatnosti i usluga, školski knjižničari, prema dobivenim pokazateljima, to ne smatraju toliko važnim. Zaključno, još jednom treba naglasiti da školski knjižničar mora uvijek primjećivati trenutne interese svojih korisnika jer on ih i uvodi u svijet informacija i znanja.

Školska knjižnica Osnovne škole *Rikard Katalinić Jeretov, Opatija* osmislila je grupu na Facebooku te je u kratkom vremenu okupila primjeren broj pratitelja, što je iznimno važan pokazatelj i primjer dobre prakse koji treba sijediti. Aktivno sudjelovanje na društvenim mrežama i mrežnim stranicama potiče sve učenike da budu dio tog suvremenog okruženja u kojem su im informacije dostupne u svakome trenutku.

Literatura

1. Anić, V. Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber, 2007.
2. Anić, V.; Goldstein, I., Rječnik stranih riječi. Zagreb: Novi Liber, 2007.
3. Hrvatski enciklopedijski rječnik./Vladimir Anić. (et... al.). Zagreb: Novi Liber, 2007.
4. Arrington, M., The Age Of Facebook. URL:
<https://techcrunch.com/2010/04/25/the-age-of-facebook/> (27.6.2016.)
5. Chew, I. web 2.0 i knjižnične usluge za mladež : uvod za knjižničare.//
Smjernice za knjižnične usluge za mladež/ priredili Pat Muller i Ivan
Chew. Zagreb. Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009., str. 41-99.
6. Čelić-Tica, V.; Zovko, M., Školske knjižnice danas. Zagreb: Ministarstvo
prosvjete i športa, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.
7. Demut, S., Putokazi školske knjižnice. Zagreb: Školska knjiga, 2003.
8. Galic, S., Vrednovanje internetskih stranica., 22. Proljetna škola školskih
knjižničara.- Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2010.
9. Heller, Lambert, Knjižnice na na Webu 2.0 – Knjižnica 2.0. URL:
<http://www.goethe.de/ins/hr/hr/zag/kul/mag/dbz/4313941.html>
(30.6.2016.)
10. Kovačević D.; Lasić-Lazić J.; Lovrinčević J. Školska knjižnica – Korak
dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije
Odsjeka za informacijske znanosti: Altagama, 2004.
11. Kovačević D.; Lovrinčević J., Školski knjižničar. Zagreb : Filozofski
fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i
komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2012.
12. Kovačević, Snježana, Virtualni i stvarni projekti za poticanje čitanja u
školskoj knjižnici. URL:

<http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1102> (26.6.2016)

13. Kurtović, D., Knjižnica i čitaonica IV. Osnovne škole Bjelovar: Postoji li potreba za školskom knjižnicom na Facebooku?. // Umreženi – Društvene mreže i knjižnice u Hrvatskoj. URL:
<http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2015/04/Umrezeni-drustvene-mreze-i-knjiznice-u-Hrvatskoj.pdf> (30.7.2016)
14. Lasić-Lazić, J. Školska knjižnica i mogućnosti razvoja samostalnog istraživačkog rada učenika., 3. Proljetna škola školskih knjižničara. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa, 1993.
15. Znanjem do znanja: prilog metodici rada školskog knjižničara./ Jasmina Lovrinčević...(et...al.). Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
16. Matešić, M., Semantički web. URL:
<http://www.mensa.hr/glavna/misli-21-stoljeca/652-semanticki-web>
17. Matešić, M., Umjetna inteligencija. URL:
<http://www.mensa.hr/glavna/misli-21-stoljeca/479-umjetna-inteligencija-uvod>
18. Moreau, E., What Is Web 3.0 and Is It Here Yet? URL:
<http://webtrends.about.com/od/web20/a/what-is-web-30.htm> (1.8.2016)
19. Nastavni plan i program za osnovnu školu. URL:
public.mzos.hr/fgs.axd?id=20542 (10.6.2016.)
20. Nations,D.,What is Web 2.0? URL:
<http://webtrends.about.com/od/web20/a/what-is-web20.htm> (20.7.2016)

21. O'Reill, T., What Is Web 2.0., URL:
<http://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html?page=1%20> (1.7.2016)
22. Pažur Vojvodić, Ivana, Hrvatske knjižnice na društvenoj mreži Facebook, URL:
http://fulir.irb.hr/480/1/Facebook-AKM_Pazur.pdf (20.6.2016.)
23. Službene stranice OŠ Rikard Katalinić Jeretov – školska knjižnica, URL:
<http://os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr/knjiznica>
24. Stropnik, A., Knjižnica za nove generacije- virtualni sadržaji i usluge za mlade, Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb, 2013.
25. Standard za školske knjižnice. URL:
www.narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html (10.6.2016.)
26. Špiranec, S., Informacijska pismenost - ključ za cjeloživotno učenje. URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/1> (15.6.2016.)
27. UNESCO-v Manifest za školske knjižnice. URL:
archive.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-hr.htm (15.6.2016.)
28. Vrana, R., Jeste li čuli: viralni marketing u knjižnici?. 2014. URL:
<http://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/akm/article/view/3568> (23.6.2016.)
29. Naše niti u 2.0 mreži./ Ivana Vladilo... (et...al.). 22. Proljetna škola školskih knjižničara. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2010.
30. Facebook - Company info. URL:
<https://newsroom.fb.com/company-info/> (30.7.2016.)

Mrežne stranice škola- sudionica inicijalnog istraživanja:

1. www.os-brajda-ri.skole.hr
2. www.os-centar-ri.skole.hr
3. www.os-ekumicic-ri.skole.hr
4. www.os-ffrankovic-ri.skole.hr

5. www.os-gornja-vezica-ri.skole.hr
6. www.os-izajca-ri.skole.hr
7. www.os-kantrida-ri.skole.hr/
8. www.os-kozala-ri.skole.hr
9. www.os-nikola-tesla.hr
10. www.os-pecine-ri.skole.hr/
11. www.os-pehlin-ri.skole.hr
12. www.os-pehlin-ri.skole.hr
13. www.os-podmurvice-ri.skole.hr
14. www.os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr
15. www.srdoci.hr
16. www.os-skurinje-ri.skole.hr
17. www.os-trsat-ri.skole.hr
18. www.os-turnic-ri.skole.hr
19. www.os-vezica-ri.skole.hr